

Стоян Михайловски (1856–1927)

155 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО МУ

ВИДЕН САТИРИК И ОБЩЕСТВЕНИК, ЕДИН ОТ ЯРКИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА КРИТИЧЕСКИЯ РЕАЛИЗЪМ В БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА

Потомък на стар възрожденски високо просветен род той учи в Търново, а по-късно завършва Френския султански лицей „Галата сарай“ в Цариград (1872). Две години работи като учител, а през 1875 г. заминава за Екс-ан-Прованс, Франция, където следва право. Там се запознава с творчеството на френските енциклопедисти Ж.Ж.Русо, Ф.Волтер, Д.Дидро. След Освобождението (1878) работи като адвокат и съдия, главен редактор на в. „Народний глас“ (Плов-

див), работи в Министерството на външните работи, в Министерството на правосъдието, учител е по френски език в Русенската мъжка гимназия, извънреден преподавател по френски език в Юридическия и в Историко-филологическия факултет, доцент по всеобща литературна история във Висшето училище (днес СУ „Климент Охридски“), член на БАН от 1898, народен представител.

Творчеството на Ст. Михайловски е жанрово разнообразно – автор е на лирически стихотворения, памфлети, басни, епиграми, афоризми, пародии, поем и, драми, очерци и др. Неговите басни („Орел и охлюв“, „Бухал и светулка“) са класически образци в българската литература. Поезията му е изпълнена с митологични и библейски мотиви, пропита е от философията на битието и нравственото състояние на човека. Съдържа обществен патос, изразен най-вече в критика на обществените недъзи и деспотичната власт. Основната тема в творбите му е преди всичко противоборството между живота и смъртта, доброто и злото, свободата и потисничеството.

Стоян Михайловски е автор на текста на най-популярния химн на българската просвета и култура – Химна на Кирил и Методий („Върви, народе, възродени...“). ■

БУХАЛ И СВЕТУЛКА

*Измежду полските трев
блестеше в нощните тъми
една светулка лъчезарна...
(С това си качество, уви! и тя е тъй злощастна
кат другите светители на нашата земица!)
Внезапно бухалът, врагът на всички светлини,
най-грозната, най-злостната и най-коварна птица,
подгони светлата мушица
и най-подир я улови...*

*– Какво ти сторих?... – Ти ми пречиш!
Умри!... – Че как ти преча? – Светиш!...*

*След таз присъда, кратичка и ясна,
светулката угасна
и се във вечност пресели,
или със по-други речи -
в търбуха
на бухля!...*

Александър Жендов (1901–1953)

110 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО МУ

ХУДОЖНИК-КАРИКАТУРИСТ, ИЛЮСТРАТОР, ЖУРНАЛИСТ, ПИСАТЕЛ-САТИРИК И ОБЩЕСТВЕН ДЕЕЦ.

Роден е в София, където завършва живопис в Държавната художествена академия. Учи графика и декоративно изкуство в Берлин, а през 1930 г. завършва Висшия художествено-технически институт в Москва.

Жендов е привърженик на комунистическите идеи още отпреди Втората световна война, когато сътрудничи на всички леви издания, редактира вестниците „Жупел“, „Поглед“ и „Фронт“. След 9 септември 1944 г. той яростно пледира за социалистически реализъм в изкуството, рисува карикатури, насочени срещу монархията, капитализма, буржоазната експлоатация и пр. Едно писмо, в което

Жендов изразява тревогата си от грубото администриране, от задушаването на критиката и разочарованието на интелигенцията, го превръща от един от най-тачените от властта художници в „прикрит класов враг“. През 1950 г. Жендов е изключен от БКП, творчеството му е обявено за несъответстващо на държавната политика в изкуството и той потъва в забвение.

Александър Жендов е автор на голям брой политически карикатури, плакати, рисунки и графики. Творбите му се отличават с лаконизъм, с яснота на композицията и рисунъка. Жендов е считан за един от „бащите“ на българската карикатура. ■